

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

Національний авіаційний університет

Факультет економіки та бізнес-адміністрування

Кафедра фінансів, обліку та оподаткування

ПОГОДЖЕНО

В.о. декана ФЕБА

Світлана ПЕТРОВСЬКА
«27» 05 2024 року

ЗАТВЕРДЖЕНО

В.о. проректора з наукової роботи

Сергій ГНАТЮК
«28» 05 2024 року

ПОГОДЖЕНО

Завідувач аспірантури та докторантури

Анжела ЛЕЛЕЧЕНКО
«28» 05 2024 року

Система менеджменту якості

РОБОЧА ПРОГРАМА

навчальної дисципліни

«Модернізація системи фінансово-кредитних відносин при взаємодії сторін авіаційного страхування»

Освітньо-наукова програма: «Фінанси, банківська справа та страхування»

Галузь знань:

07 «Управління та адміністрування»

Спеціальність:

072 «Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок»

Форма навчання	Сем.	Усього (год. / кредитів ECTS)	ЛКЦ	ПР.З	Л.З	СРС	ДЗ / РГР / К.р	КР / КП	Форма сем. контролю
Денна	3	90/3,0	20	10	–	60	-	-	Екзамен 3 с.
Вечірня	3	90/3,0	20	10	–	60	-	-	Екзамен 3 с.

Індекси: НДФ-6-072/23 – 1.3.5

	Система менеджменту якості. Робоча програма навчальної дисципліни «Модернізація системи фінансово-кредитних відносин при взаємодії сторін авіаційного страхування»	Шифр документа	СМЯ НАУ РП 11.01.09-01-2023
		Стор. 2 із 14	

Робочу програму навчальної дисципліни «Модернізація системи фінансово-кредитних відносин при взаємодії сторін авіаційного страхування» розроблено на основі освітньо-наукової програми «Фінанси, банківська справа та страхування», навчальних та робочих навчальних планів № НДФ-6-072/23, РДФ-6-072/23, підготовки здобувачів вищої освіти освітньо-наукового ступеня «Доктор філософії» за спеціальністю 072 «Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок» та відповідних нормативних документів.

Робочу програму розробила:
доктор економічних наук,
професор:

 Надія АНТИПЕНКО

Робочу програму обговорено та схвалено на засіданні випускової кафедри освітньо-наукової програми «Фінанси, банківська справа та страхування» за спеціальністю 072 «Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок» – кафедри фінансів, обліку та оподаткування, протокол № 4 від «18» березня 2024 року.

Гарант освітньо-наукової програми Оксана ЯРОШЕВСЬКА

Завідувач кафедри Тетяна КОСОВА

Робочу програму обговорено та схвалено на засіданні науково-методично-редакційної ради факультету економіки та бізнес-адміністрування, протокол № 8 від «09» 04 2023 р.

Голова НМРР Анатолій ТОФАНЧУК

Рівень документа – 3б
Плановий термін між ревізіями – 1 рік
Контрольний примірник

ЗМІСТ

Вступ	4
1. Пояснювальна записка	4
1.1. Місце, мета, завдання навчальної дисципліни	4
1.2. Результати навчання, які дає можливість досягти навчальна дисципліна	4
1.3. Компетентності, які дає можливість здобути навчальна дисципліна	5
1.4. Міждисциплінарні зв'язки	6
2. Програма навчальної дисципліни	6
2.1. Зміст навчальної дисципліни	6
2.2. Модульне структурування та інтегровані вимоги до кожного модуля	6
2.3. Тематичний план	9
2.4. Перелік питань для підготовки до екзамену.....	9
3. Навчально-методичні матеріали з дисципліни	10
3.1. Методи навчання	10
3.2. Рекомендована література (базова і допоміжна)	10
3.3. Інформаційні ресурси в Інтернет	12
4. Рейтингова система оцінювання набутих здобувачем вищої освіти знань та вмінь	12

ВСТУП

Робоча програма (РП) навчальної дисципліни «Модернізація системи фінансово-кредитних відносин при взаємодії сторін авіаційного страхування» розроблена на основі «Методичних рекомендацій щодо розроблення робочих програм навчальних дисциплін підготовки здобувачів ступеня доктора філософії, затверджених наказом ректора від 01.06.2021 № 321/од, та відповідних нормативних документів.

1. ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

1.1. Місце, мета, завдання навчальної дисципліни.

Дана навчальна дисципліна є теоретичною та практичною основою сукупності знань та вмінь, що формують профіль фахівця-дослідника в галузі фінансів, банківської справи, страхування та фондового ринку.

Метою викладання дисципліни «Модернізація системи фінансово-кредитних відносин при взаємодії сторін авіаційного страхування» є оволодіння здобувачами вищої освіти освітньо-наукового рівня «Доктор філософії» системою знань для обґрунтування теоретичних і практичних аспектів функціонування системи фінансово-кредитних відносин, які відіграють ключову роль у системі економічних зв'язків, при взаємодії сторін авіаційного страхування.

Завданнями вивчення навчальної дисципліни є:

- дослідити системний підхід, методологічну базу положення теорій і концепцій розвитку авіаційного страхування, основи концептуальних підходів до дослідження співробітництва сторін авіаційного страхування на рівні держави та з країнами світу;
- оволодіти знання і вміння захисту авіакомпаній і аеропортів від збитків і витрат;
- набуття навичок використання страхових фондів для зменшення втрат від проявлення ризиків при авіаційних перевезеннях;
- вирішення соціально-економічних проблем на авіаційних підприємствах.

1.2. Результати навчання, які дає можливість досягти навчальна дисципліна.

ПРОБ. Демонструвати системність наукового світогляду і здатність інтерпретувати сучасні теорії та концепції фінансів, в тому числі на межі предметних галузей, з метою отримання нових теоретичних і прикладних результатів.

	Система менеджменту якості. Робоча програма навчальної дисципліни «Модернізація системи фінансово- кредитних відносин при взаємодії сторін авіаційного страхування»	Шифр документа	СМЯ НАУ РП 11.01.09-01-2023
		Стор. 5 із 14	

ПР8. Формулювати наукову проблему з огляду на ціннісні орієнтири сучасного суспільства та стан її наукової розробки, а також робочі гіпотези досліджуваної проблеми, які мають розширювати і поглиблювати стан наукових досліджень в сфері взаємодії підприємств авіаційної галузі.

ПР9. Знайти оригінальне інноваційне рішення, направлене на розв'язання конкретної фінансової проблеми в сфері авіації.

ПР10. Планувати і виконувати експериментальні та / або теоретичні дослідження в галузі фінансів, банківської справи, страхування та фондового ринку, та дотичних міждисциплінарних напрямів з використанням сучасних інструментів, критично аналізувати результати власних досліджень і результати інших дослідників у контексті усього комплексу сучасних знань щодо досліджуваної проблеми авіаційного спрямування, застосовувати сучасні методи наукометрії та лідерство під час реалізації наукових проектів.

ПР14. Демонструвати навички роботи з сучасним комп'ютерними програмами фахової спрямованості.

1.3. Компетентності, які дає можливість здобути навчальна дисципліна.

Інтегральна компетентність (ІК) - Здатність розв'язувати комплексні проблеми та продукувати інноваційні наукові ідеї в області фінансів, банківської справи, страхування та фондового ринку, що передбачає глибоке переосмислення наявних та створення нових цілісних знань, вирішувати комплексні проблеми в процесі інноваційно-дослідницької та професійної діяльності, проводити оригінальні наукові дослідження у сфері фінансів, банківської справи та страхування на міжнародному та національному рівні.

Загальні компетентності (ЗК)

ЗК01. Здатність опанування глибинних знань концептуально-методологічних та методико-прикладних засад фінансів, банківської справи та страхування в історичному та сучасному ракурсах, його понятійно-категорійного апарату та практичного досвіду.

ЗК03. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.

Спеціальні (фахові) компетентності (СК)

СК05. Розуміння методології дослідження стану та розвитку правових норм діяльності держави, муніципальних органів, інших публічних органів, суб'єктів господарювання авіаційної галузі щодо формування фондів, контролювання повноти надходження коштів, у відповідні фонди, законності їх розподілу, перерозподілу та використання.

	Система менеджменту якості. Робоча програма навчальної дисципліни «Модернізація системи фінансово-кредитних відносин при взаємодії сторін авіаційного страхування»	Шифр документа	СМЯ НАУ РП 11.01.09-01-2023
		Стор. 6 із 14	

СК06. Здатність до ініціювання інноваційних комплексних фінансових проектів авіатранспортного сектору економіки, лідерства та повної автономності під час їх реалізації.

СК08. Здатність виявляти та розуміти причинно-наслідкові зв'язки між економічними явищами та процесами у сфері фінансів авіаційних та авіатранспортних підприємств, ідентифікувати та оцінювати фактори впливу.

СК9. Уміння розробляти логічні та обґрунтовані послідовності, системи, механізми, моделі, тощо для авіаційних та авіатранспортних підприємств у сфері фінансів.

СК11. Соціальна відповідальність за результати прийняття оперативних, тактичних та стратегічних фінансових рішень у сфері авіаційних послуг.

1.4. Міждисциплінарні зв'язки.

Навчальна дисципліна «Модернізація системи фінансово-кредитних відносин при взаємодії сторін авіаційного страхування» базується на знаннях таких дисциплін, як: «Філософія науки та інновацій», «Правове, економічне та інформаційне забезпечення наукових досліджень», «Планування та презентація наукових та освітніх проектів у сфері авіаційної галузі», «Фінансово-банківські послуги аеропортів у системі інновацій цифрової економіки» та є базою для вивчення подальших дисциплін, а саме: «Модернізація системи фінансово-кредитних відносин при взаємодії сторін авіаційного страхування».

2. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

2.1. Зміст навчальної дисципліни

Навчальний матеріал дисципліни структурований за темами:

«Модернізація системи фінансово-кредитних відносин при взаємодії сторін авіаційного страхування».

«Модернізація системи фінансово-кредитних відносин при взаємодії сторін авіаційного страхування»

Інтегровані вимоги

знати:

- сутність системи фінансово-кредитних відносин;

- системний підхід, методологічну базу положення теорій і концепцій розвитку авіаційного страхування,
- принципи концептуальних підходів до дослідження співробітництва сторін авіаційного страхування у межах держави та з країнами світу;
- методи захисту авіакомпаній і аеропортів від збитків і витрат;
- особливості використання страхових фондів для зменшення втрат від проявлення ризиків при авіаційних перевезеннях;
- розподіл відповідальності при авіаційному страхуванні;
- необхідну інформацію щодо страхування відповідальності за шкоду заподіяну життю та здоров'ю пасажирів, за шкоду, заподіяну багажу та вантажу;
- обсяги відповідальності страховика при страхуванні відповідальності експлуатанта повітряного судна за збитки при виконанні авіаційних робіт;
- методи вирішення соціально-економічних проблем на авіаційних підприємствах.

вміти:

- управляти страховими ризиками та застосовувати методи протидії ризикам;
- проводити дослідження страхового ринку та розробляти фінансову політику страховика;
- застосовувати нормативні документи та страхове законодавство на практиці (застосовувати міжнародне законодавство про авіаційне страхування);
- застосовувати правові норми регулювання взаємовідносин перевізників на внутрішніх і міжнародних авіалініях;
- застосовувати технологію страхування авіаційних ризиків;
- застосовувати методи перестраховування і співстрахування.

Тема 1. Страховий бізнес у ринковій економіці.

Сутність, принципи та класифікація страхування. Передумови становлення та особливості проведення авіаційного страхування. Страховий ринок авіатранспортних перевезень – України та світу.

Тема 2. Основні умови договорів авіаційного страхування.

Умови страхування з обов'язкових видів і їх регулювання. Програми міжнародного страхування для клієнтів різного спектру. Розробка страхової програми за видами авіаційних ризиків.

	Система менеджменту якості. Робоча програма навчальної дисципліни «Модернізація системи фінансово- кредитних відносин при взаємодії сторін авіаційного страхування»	Шифр документа	СМЯ НАУ РП 11.01.09-01-2023
	Стор. 8 із 14		

Тема 3. Страхування авіаційних перевезень

Страхування авіаційних ризиків авіа експлуатанта. Страхування відповідальності власників, операторів аеропортів. Страхування майна авіапідприємств. Страхування членів екіпажу повітряного судна, іншого авіаційного персоналу, повітряних перевезень пасажирів та вантажу.

Тема 4. Перестрахування та співстрахування на повітряному транспорті

Перестрахування та співстрахування на повітряному транспорті. Роль ризик-менеджменту в авіаційному страхуванні. Страховий захист інтересів учасників договорів оренди та фінансового лізингу повітряних суден.

Тема 5. Авіаційне страхування та Європейська інтеграція України.

Стратегічні пріоритети для України у сфері авіа страхування.

Національна програма інтеграції України до європейського союзу (ЄС).
Зміни у сфері цивільної авіації за умови інтеграції у ЄС.

2.3. Тематичний план.

№ пор	Назва теми (тематичного розділу)	Обсяг навчальних занять (год.)							
		Денна форма навчання				Вечірня форма навчання			
		Усього	Лекції	Лаб./прак. заняття	СР	Усього	Лекції	Лаб./прак. заняття	СР
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
«Модернізація системи фінансово-кредитних відносин при взаємодії сторін авіаційного страхування»									
1.1	Страховий бізнес у ринковій економіці.	3 семестр				3 семестр			
		18	2	2 2	12	18	2	2 2	12
1.2	Основні умови договорів авіаційного страхування.	18	2	2 2	12	18	2	2 2	12
1.3	Страхування авіаційних перевезень.	18	2	2 2	12	18	2	2 2	12
1.4	Перестраховування та співстраховування на повітряному транспорті.	18	2	2 2	12	18	2	2 2	12
1.5	Авіаційне страхування та Європейська інтеграція України.	16	2	2 1	11	16	2	2 1	11
1.6	Модульна контрольна робота №1	2	-	1	1	2	-	1	1
Усього за навчальною дисципліною		90	10	20	60	90	10	20	60

2.4. Перелік питань для підготовки до екзамену

Перелік питань та зміст завдань для підготовки до екзамену розробляються провідним викладачем кафедри відповідно до робочої програми, затверджується на засіданні кафедри та доноситься до відома здобувачів вищої освіти.

3. НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНІ МАТЕРІАЛИ З ДИСЦИПЛІНИ

3.1. Методи навчання

При вивченні навчальної дисципліни використовуються наступні методи навчання: презентація, тести, семінар-дискусія, розв'язання ситуаційних задач і практичних ситуацій, обробка статистичних даних щодо діяльності страхових організацій та авіатранспортних підприємств тощо.

	Система менеджменту якості Робоча програма навчальної дисципліни «Модернізація системи фінансово-кредитних відносин при взаємодії сторін авіаційного страхування»	Шифр документа	СМЯ НАУ РП 11.01.09-01-2023
			Стор. 10 із 14

Реалізація цих методів здійснюється при проведенні лекцій, демонстрацій, самостійному вирішенні ситуаційних задач, роботі з навчальною літературою, аналізі та статистичних даних.

3.2. Рекомендована література

Базова література

3.1.1. Повітряний кодекс України: Закон України від 19.05.2011 № 3393-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3393-17#Text>

3.1.2. Господарський кодекс України: Закон України від 16.01.2003 № 436-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/436-15#Text>

3.1.3. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо вдосконалення порядку розроблення, прийняття та впровадження авіаційних правил України: Закон України від 27.01.2022 № 2026-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2026-20#Text>

3.1.4. Про транспорт: Закон України від 10.11.1994 № 232/94-ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/232/94-%D0%B2%D1%80?find=1&text=%D0%BF%D0%BE%D1%81%D0%BB%D1%83%D0%B3#Text>

3.1.5. Про Державну програму авіаційної безпеки цивільної авіації: Закон України від 21.03.2017 № 1965-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1965-19#Text>

3.1.6. Про затвердження Порядку виконання митних формальностей на повітряному транспорті: Наказ Міністерства фінансів України від 03.08.2018 № 671. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1036-18#Text>

3.1.7. Про затвердження форми державного статистичного спостереження № 51-ца (місячна) «Звіт про основні показники роботи авіаційного підприємства»: Наказ Державної служби статистики України від 31.05.2022 № 124. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0124832-22#n11>

Допоміжна література

3.2.1. Страхування: навчальний посібник для студентів галузі знань 07 «Управління та адміністрування» спеціальності 072 «Фінанси, банківська справа та страхування / О.О. Сосновська. — К. : Київ. ун-т ім. Б. Грінченка, 2021. — 328 с.

3.2.2. Банчук-Петросова О. Проблеми регулювання міжнародних авіаційних перевезень пасажирів та шляхи удосконалення законодавства. *Підприємництво, господарство і право*. 2020. № 2. С. 351-355.

Система менеджменту якості.
Робоча програма
навчальної дисципліни
«Модернізація системи фінансово-
кредитних відносин при взаємодії
сторін авіаційного страхування»

Шифр
документа

СМЯ НАУ
РП 11.01.09-01-2023

Стор. 11 із 14

3.2.3. Страхування : навчальний посібник / Мельник Т. А., Сибірцев В. В. - Кропивницький: ПП «Ексклюзив Систем», 2022. - 307с.

3.2.4. Говорушко Т.А. Страхіві послуги : підручник. – К.: ЦНЛ, 2019. – 376 с. 2. Страхіві послуги: Підручник / І.Ю. Кондрат, Н.Б. Ярошевич, П.Г. Ільчук, А.І. Якимів. – Львів: «Новий Світ 2000», 2021. – 386 с.

3.2.5. Страхування : навчальний посібник / О. С. Журавка, А. Г. Бухтіарова, О. М. Пахненко. – Суми : Сумський державний університет, 2020. – 350 с.

3.2.6. Пояснювальна записка до звітних даних страховика ТДВ «СК «Гардіан» за 1 півріччя 2020 року. [Електронний ресурс] // ТДВ СК «ГАРДІАН» – Режим доступу до ресурсу: <https://cutt.ly/McTeу6n>

~~3.2.7. Рейтинг страхових компаній України [Електронний ресурс] // Інтернет-журнал «Форіншурер» – Режим доступу до ресурсу: <https://forinsurer.com/ratings/nonlife>.~~

3.2.8. Лі Г. Як виглядає світ лізингу літаків після року пандемії [Електронний ресурс] / Габріель Лі // On the RADAR. – 2021. – Режим доступу до ресурсу: <https://www.flightradar24.com/blog/what-the-aircraft-leasing-world-looks-likeafter-a-year-of-pandemic/>.

3.2.9. Страхіві послуги: методичні вказівки до вивчення дисципліни для студентів спеціальності 072 «Фінанси, банківська справа та страхування» / Л. А. Приступа. – Хмельницький : ХНУ, 2021. – 111 с.

3.2.10. Соловей Н. В., Сліпенчук Г. В. Економічні відносини в сфері авіаційних перевезень України. Проблеми системного підходу в економіці. 2015. Вип. 51. С. 80-84.

3.2.11. Insurance market safety realities and problems of today Security management of the XXI century: national and geopolitical aspects. Issue 2. / Kochetkov V., Solovei N./ Колективна монографія. – Eastern European Center of the Fundamental Researchers, Nemoros s.r.o., Prague, Czech Republic, 2020. – С. 83-89:

3.2.12. Соловей Н.В., Сухопер Я.І. Аналіз змін сучасного стану страхового ринку України. Міжнародна науково-практична конференція «Tendenze attuali della moderna ricerca scientifica», Штутгарт (Deu) (05.06.2020). – С. 38-39.

3.2.13. Антипенко Н.В., Борозенець К.Є. Аналіз діяльності особистих страховиків в Україні. Sectoral research XXI: characteristics and features: collection of scientific papers «SCIENTIA» with Proceedings of the IV International Scientific and Theoretical Conference, October 7, 2022. Chicago, USA: European Scientific Platform. P. 8-10.

Hudz O., Prokopenko N., Korsakov D., Solovei N. Insurance And Innovative

3.2.14. Technologies Of Risks Management Of Ukrainian Companies In The

Digital Economy. *Studies of Applied Economics*. Vol. 38 No. 3 (2020).
<https://doi.org/10.25115/eea.v38i4.3996> Scopus.

3.3. Інформаційні ресурси в Інтернет

3.3.1. Офіційний сайт Верховної Ради України. URL: zakon.rada.gov.ua

3.3.2. Офіційний сайт Національного банку України. URL: bank.gov.ua

3.3.3. Офіційний сайт Державної служби статистики України. URL: ukrstat.gov.ua/

3.3.4. Офіційний сайт Національної комісії з цінних паперів та фондового ринку України. URL: <https://www.nssmc.gov.ua/>

3.3.5. Офіційний сайт Міністерства інфраструктури України. Державне підприємство обслуговування повітряного руху України. URL: <https://uksatse.ua/>

3.3.6. Офіційний сайт Державної авіаційної служби України. URL: <https://avia.gov.ua/placemarks/>

3.3.7. Методичні розробки кафедри (в електронному вигляді).

4. РЕЙТИНГОВА СИСТЕМА ОЦІНЮВАННЯ НАБУТИХ ЗДОБУВАЧЕМ ВИЩОЇ ОСВІТИ ЗНАНЬ ТА ВМІНЬ

Оцінювання окремих видів виконаної здобувачем вищої освіти навчальної роботи здійснюється в балах відповідно до табл.4.1.

Таблиця 4.1

Вид навчальної роботи	Мак кількість балів	
	Денна форма навчання	Вечірня форма навчання
1	2	3
2 семестр		
«Модернізація системи фінансово-кредитних відносин при взаємодії сторін авіаційного страхування»		
Робота на практичних заняттях, виконання практичних та тестових завдань, розв'язання ситуаційних задач	50	50
Виконання контрольної роботи (домашньої)	-	-
Для допуску до виконання контрольної роботи аспірант має набрати не менше	42	42
Виконання контрольної роботи	30	30
Підсумкова семестрова контрольна робота	-	-
Семестровий екзамен	20	20
Усього за дисципліною	100	100

Система менеджменту якості.
Робоча програма
навчальної дисципліни
«Модернізація системи фінансово-
кредитних відносин при взаємодії
сторін авіаційного страхування»

Шифр
документа

СМЯ НАУ
РП 11.01.09-01-2023

Стор. 13 із 14

4.1. Сума підсумкової семестрової **екзаменаційної** рейтингових оцінок, у балах становить підсумкову семестрову рейтингову оцінку, яка перераховується в оцінки за національною шкалою та шкалою ECTS.

4.2. Підсумкова семестрова рейтингова оцінка в балах, за національною шкалою та шкалою ECTS заноситься до заліково-екзаменаційної відомості, наприклад, так: **92/Відм./А, 87/Добре/В, 79/Добре/С, 68/Задов./D, 65/Задов./Е** тощо.

4.3. Підсумкова рейтингова оцінка з дисципліни дорівнює підсумковій семестровій рейтинговій оцінці. Зазначена підсумкова рейтингова оцінка з дисципліни заноситься до академічної довідки про виконання освітньо-наукової програми.